

USTAWA

z dnia 28 stycznia 1987 r.

o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej.

W celu ochrony krajowego rynku oraz jego uczestników przed praktykami monopolistycznymi jednostek gospodarczych stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

Art. 1. Ustawa reguluje zasady przeciwdziałania praktykom monopolistycznym stosowanym przez jednostki gospodarcze oraz przez ich zrzeszenia i związki, które wywołują skutki na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 2. Ustawa nie narusza praw wynikających z przepisów o wynalazczości, znakach towarowych, wzorach zdobniczych oraz z przepisów Prawa autorskiego, a także z umów międzynarodowych.

Art. 3. 1. Ustawy nie stosuje się do przedsiębiorstw państwowych podległych Ministrom: Finansów, Obrony Narodowej, Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych oraz Spraw Zagranicznych, a także przedsiębiorstw podległych Prezesowi Narodowego Banku Polskiego.

2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może:

- 1) wyłączyć stosowanie ustawy w odniesieniu do:
  - a) jednostek gospodarczych wykonujących uprawnień wynikające z określonego przepisami prawa monopolu oraz z zasad reglamentacji obrotu towarami,
  - b) określonej dziedziny działalności gospodarczej, ze względu na szczególny interes gospodarki na-

rodowej, informując uprzednio właściwe komisje sejmowe o przyczynach i okresie wyłączenia,

- 2) określić zakres stosowania ustawy w odniesieniu do jednostek, o których mowa w pkt 1 lit. a).

Art. 4. 1. Przeciwdziałanie praktykom monopolistycznym określonym w ustawie należy do Ministra Finansów, zwanego dalej „organem antymonopolowym”.

2. Do zadań organu antymonopolowego należy czuwanie nad przestrzeganiem przepisów o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej, a w szczególności:

- 1) wydawanie decyzji przewidzianych w ustawie oraz wymierzanie przewidzianych w niej kar pieniężnych,
- 2) występowanie do właściwych organów administracji państwowej i gospodarczej z wnioskami mającymi na celu ochronę funkcjonowania rynku i konkurencji, w szczególności w sprawach tworzenia, łączenia i likwidacji przedsiębiorstw państwowych, ustanawiania wyłączności obrotu oraz ograniczenia terenu działania jednostek gospodarczych,
- 3) przeprowadzanie kontroli mającej na celu ustalenie, czy i w jakim zakresie jednostka gospodarcza stosuje w swojej działalności praktyki monopolistyczne,
- 4) występowanie do właściwych organów w sprawie wydania, zmiany lub uchylecia aktów normatywnych mających wpływ na stan monopolizacji gospodarki,
- 5) przedstawianie projektów aktów normatywnych w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 2.

Art. 5. 1. Przy organie antymonopolowym działa Rada do Spraw Przeciwdziałania Praktykom Monopolistycznym, zwana dalej „Radą”.

2. W skład Rady wchodzi przedstawiciele zainteresowanych organów administracji państwowej, ogólnokrajowych organizacji spółdzielczych i związkowych, organizacji konsumenckich oraz innych zainteresowanych organizacji społecznych, społeczno-zawodowych i zawodowych, a także przedstawiciele środowisk naukowych.

3. Rada jest organem opiniodawczym i doradczym organu antymonopolowego w sprawach:

- 1) dokonywania okresowych ocen stopnia monopolizacji gospodarki oraz przedstawiania wniosków wynikających z tych ocen,
- 2) określania kierunków polityki demonopolizacji,
- 3) wszczynania i prowadzenia postępowania w sprawach o szczególnej doniosłości społecznej lub prowadzących do podziału jednostek gospodarczych,
- 4) wprowadzania i doskonalenia regulacji prawnych ograniczających praktyki monopolistyczne oraz rozszerzających zakres i formy konkurencji w gospodarce.

Art. 6. Prezes Rady Ministrów na wniosek organu antymonopolowego określa szczegółowe zadania, skład i tryb działania Rady.

Art. 7. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) praktykach monopolistycznych — rozumie się przez to sprzeczne z niniejszą ustawą działania jednostek gospodarczych naruszające interes społeczny albo interes jednostek gospodarczych lub konsumentów, a także zawieranie i wykonywanie sprzecznych z niniejszą ustawą porozumień monopolistycznych,
- 2) porozumieniach monopolistycznych — rozumie się, przez to umowy zawierane między jednostkami gospodarczymi lub niektóre ich postanowienia,
- 3) jednostkach gospodarczych — rozumie się przez to osoby prawne i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,
- 4) cenach — rozumie się przez to ceny, marże handlowe, prowizje i narzuty do cen,
- 5) towarach — rozumie się przez to rzeczy ruchome, a także świadczone usługi i roboty budowlane,
- 6) ustawie o cenach — rozumie się przez to ustawę z dnia 26 lutego 1982 r. o cenach (Dz. U. z 1985 r. Nr 49, poz. 261 i z 1986 r. Nr 47, poz. 226).

Rozdział 2

Praktyki monopolistyczne.

Art. 8. Zakazuje się działań jednostek gospodarczych, godzących w interes społeczny albo w interesy innych jednostek gospodarczych lub konsumentów, które polegają na:

- 1) narzucaniu bez uzasadnionego powodu uciążliwych warunków umów, przynoszących jednostce gospodarczej narzucającej te warunki nieuzasadnione korzyści lub ograniczających jej odpowiedzialność za wykonanie umowy,
- 2) uzależnianiu zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, nie związanego z przedmiotem umowy, którego nie przyjęłaby lub nie spełniałaby mając zapewnioną możliwość wyboru,
- 3) nakładaniu na jednostkę gospodarczą będącą stroną umowy obowiązku wyłącznego zakupu, sprzedaży lub zawierania innych umów wyłącznie z określoną jednostką gospodarczą,

4) pobieraniu rażąco wysokiej ceny w rozumieniu ustawy o cenach.

Art. 9. Organ antymonopolowy może uznać za godzące w interes społeczny albo w interesy innych jednostek gospodarczych lub konsumentów działanie jednostki gospodarczej, polegające na ograniczaniu produkcji, skupu lub zbytu towarów, mimo istnienia możliwości produkcyjnych i nie zaspokojonego popytu, prowadzącym do podwyższenia ceny danego towaru, zakazując takiego działania.

Art. 10. 1. Jeżeli organ antymonopolowy stwierdzi, że działanie jednostki gospodarczej godzi w interes społeczny albo w interesy innych jednostek gospodarczych lub konsumentów, w rozumieniu art. 8 pkt 1—3 i art. 9, wydaje decyzję stwierdzającą nieważność umowy lub poszczególne jej postanowienia.

2. Postanowienia umowy inne niż określone w ust. 1 pozostają w mocy, chyba że bez postanowień dotkniętych nieważnością wykonanie umowy mogłoby prowadzić do rażącego naruszenia interesów jednostki gospodarczej, będącej stroną umowy.

3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do umów już wykonanych.

4. Jeżeli organ antymonopolowy stwierdzi, w drodze decyzji, pobieranie rażąco wysokiej ceny, o której mowa w art. 8 pkt 4, podejmie działania określone w art. 8 ust. 1 ustawy o cenach.

Art. 11. Zakazuje się zawierania porozumień monopolistycznych między jednostkami gospodarczymi będącymi dostawcami (sprzedawcami) lub odbiorcami (kupującymi), prowadzących do:

- 1) podziału rynku według zasięgu terytorialnego lub według odbiorców,
- 2) ustalania lub ograniczania wielkości produkcji lub sprzedaży,
- 3) ograniczania dostępu do rynku lub eliminowania z rynku jednostek gospodarczych nie objętych porozumieniem.

Art. 12. Jeżeli organ antymonopolowy stwierdzi naruszenie przez jednostki gospodarcze przepisów art. 11, wydaje decyzję unieważniającą porozumienie.

Art. 13. Organ antymonopolowy może stwierdzić nieważność porozumienia monopolistycznego jednostek gospodarczych prowadzącego do wzrostu cen lub utrzymania ich na nieuzasadnionym gospodarczo poziomie.

Art. 14. 1. Organ antymonopolowy może zakazać wykonywania porozumienia monopolistycznego zawartego między jednostkami gospodarczymi będącymi dostawcami (sprzedawcami) lub odbiorcami (kupującymi), które:

- 1) wprowadza specjalizację asortymentową produkcji lub sprzedaży albo
- 2) przewiduje wspólną sprzedaż lub wspólne zakupy — jeżeli stwierdzi praktyki monopolistyczne w rozumieniu art. 7 pkt 1.

2. Organ antymonopolowy zakazuje wykonywania porozumienia określonego w ust. 1, jeżeli prowadzi ono do istotnego ograniczenia konkurencji lub warunków do jej powstania na danym rynku oraz nie przynosi korzyści gospodarczych polegających na:

- 1) znacznym obniżeniu kosztów produkcji lub sprzedaży albo
- 2) poprawie jakości towarów, albo

- 3) zwiększeniu produkcji, albo
- 4) zwiększeniu innowacyjności jednostek gospodarczych uczestniczących w porozumieniu.

3. Organ antymonopolowy zakazuje wykonywania porozumienia monopolistycznego zawartego między jednostkami gospodarczymi będącymi dostawcami (sprzedawcami) lub odbiorcami (kupującymi), ustalającego warunki umów zawieranych z osobami trzecimi, jeżeli warunki te są nadmiernie uciążliwe dla osób trzecich.

4. W decyzji zakazującej wykonywania porozumień monopolistycznych, o których mowa w ust. 1 i 3, organ antymonopolowy może również orzec nieważność tych porozumień.

Art. 15. Przepisy art. 11—14 stosuje się odpowiednio do uchwał i zaleceń przedsiębiorstw państwowych oraz uchwał i zaleceń innych związków jednostek gospodarczych.

Art. 16. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może uznać za praktyki monopolistyczne inne niż wymienione w ustawie rodzaje działań jednostek gospodarczych i zakazać ich stosowania.

Rozdział 3

Łączenie jednostek gospodarczych.

Art. 17. Zamiar połączenia jednostek gospodarczych podlega zgłoszeniu organowi antymonopolowemu. Zgłoszenia zamiaru dokonania połączenia jednostek gospodarczych dokonują organy uprawnione do wszczęcia postępowania zmierzającego do połączenia tych jednostek.

Art. 18. 1. Połączenie jednostek, o których mowa w art. 17, może być dokonane, jeżeli organ antymonopolowy nie wniesie sprzeciwu wobec zamiaru połączenia tych jednostek w terminie dwóch miesięcy od dnia zgłoszenia.

2. Organ antymonopolowy wnosi sprzeciw co do połączenia jednostek gospodarczych, jeżeli mogłoby ono spowodować istotne ograniczenie konkurencji, a z tego połączenia nie wynika wymierne korzyści gospodarcze, polegające w szczególności na obniżeniu kosztów produkcji lub sprzedaży, poprawie jakości towarów bądź zwiększeniu innowacyjności łączących się jednostek gospodarczych.

Art. 19. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia:

- 1) może określić rodzaje jednostek gospodarczych zwolnionych od obowiązku zgłoszenia zamiaru połączenia,
- 2) określa warunki, jakim powinno odpowiadać zgłoszenie, i tryb zgłaszania zamiaru połączenia oraz tryb postępowania odwoławczego w razie zgłoszenia sprzeciwu przez organ antymonopolowy.

Rozdział 4

Odpowiedzialność za stosowanie praktyk monopolistycznych.

Art. 20. 1. Jednostka gospodarcza, która wbrew decyzji organu antymonopolowego stwierdzającej naruszenie przepisów ustawy:

- 1) stosuje praktyki określone w art. 8 i 9 lub
  - 2) zawiera porozumienia monopolistyczne sprzeczne z ustawą albo wykonuje porozumienia zakazane lub unieważnione na podstawie ustawy,
- jest obowiązana wpłacić na Fundusz Rozwoju Rynku karę

pieniężną w wysokości ustalonej przez organ antymonopolowy. Kara pieniężna nie może być niższa niż 100 000 złotych i wyższa niż 10% zysku po opodatkowaniu, osiągniętego w okresie stosowania tych praktyk, nie dłuższym jednak niż trzy lata. Kara ta jest płatna z zysku do podziału, z nadwyżki bilansowej lub innej formy nadwyżki dochodów nad wydatkami.

2. Decyzja o zastosowaniu kary przewidzianej w ust. 1 nie może być wydana, jeżeli od końca roku, w którym zaprzestano stosowania praktyki monopolistycznej, upłynął rok.

Art. 21. 1. Jeżeli mimo trzykrotnego ukarania na podstawie art. 20 przedsiębiorstwo państwowe w okresie 3 lat od dnia wydania pierwszej decyzji o ukaraniu stosuje praktyki określone w art. 8 i 9, organ antymonopolowy może wystąpić do organu założycielskiego z wnioskiem o przeprowadzenie podziału tego przedsiębiorstwa oraz określić jego warunki.

2. Jeżeli w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania wniosku określonego w ust. 1 organ założycielski nie wyda zarządzenia o podziale przedsiębiorstwa, jest on obowiązany zawiadomić organ antymonopolowy o przyczynach nieuwzględnienia wniosku.

3. W razie nieuwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1, Prezes Rady Ministrów na wniosek organu antymonopolowego może nałożyć na organ założycielski obowiązek dokonania podziału lub likwidacji przedsiębiorstwa oraz określić jego warunki.

4. Na dokonanie podziału przedsiębiorstwa państwowego na podstawie wniosku określonego w ust. 1 nie jest wymagana zgoda rady pracowniczej.

Art. 22. 1. Jeżeli mimo trzykrotnego ukarania na podstawie art. 20 jednostka gospodarcza będąca spółdzielnią lub spółką handlową w okresie 3 lat od dnia wydania pierwszej decyzji o ukaraniu stosuje praktyki określone w art. 8 i 9, organ antymonopolowy może wydać decyzję ustanawiającą nakaz podziału tej jednostki oraz określić jego warunki.

2. W razie niewykonania decyzji określonej w ust. 1, ustanawiającej nakaz podziału spółdzielni w terminie 6 miesięcy od dnia jej podjęcia, organ antymonopolowy wystąpi do zarządu właściwego centralnego związku spółdzielczego z wnioskiem o postawienie spółdzielni w stan likwidacji w trybie określonym w art. 114 ustawy z dnia 16 września 1982 r. — Prawo spółdzielcze (Dz. U. Nr 30, poz. 210 i z 1983 r. Nr 39, poz. 176). Jeżeli jednostką nie wykonującą nakazu jest spółka handlowa, podlega ona rozwiązaniu. Organ antymonopolowy wystąpi w takim wypadku do sądu o rozwiązanie spółki.

3. W odniesieniu do jednostek gospodarczych nie wymienionych w ust. 1 oraz w art. 21 ust. 1 organ antymonopolowy, w wypadkach określonych w ust. 1, może wydać decyzję ustanawiającą nakaz ograniczenia działalności gospodarczej w sposób uniemożliwiający prowadzenie tych praktyk oraz zawiadomia organ administracji państwowej, który wydał zezwolenie na taką działalność.

4. W razie niewykonania decyzji określonej w ust. 3 w terminie 3 miesięcy od dnia jej otrzymania, organ administracji państwowej, który wydał zezwolenie na wykonywanie działalności gospodarczej, wyda decyzję o cofnięciu jednostce gospodarczej zezwolenia na wykonywanie tej działalności.

Art. 23. Jeżeli jednostka gospodarcza stosuje praktyki, o których mowa w art. 8, sąd wojewódzki lub okręgowa komisja arbitrażowa na żądanie jednostki dotkniętej stosowaniem tych praktyk mogą nałożyć na jednostkę stosującą te praktyki obowiązek zawarcia umowy i ustalić jej treść zgodnie z warunkami umów przyjętymi w danej dziedzinie obrotu lub unieważnić umowę zawartą z naruszeniem tych warunków.

Art. 24. 1. Kto pełniąc funkcję kierownika jednostki gospodarczej, wbrew decyzji organu antymonopolowego stwierdzającej naruszenie przepisów ustawy:

- 1) stosuje praktyki określone w art. 8 i 9,
- 2) zawiera lub wykonuje porozumienia monopolistyczne sprzeczne z ustawą

— podlega karze pieniężnej w wysokości ustalonej przez organ antymonopolowy, jednak nie przekraczającej jego trzymiesięcznego wynagrodzenia. Przepis art. 20 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli funkcję kierownika jednostki gospodarczej pełni osoba prowadząca działalność gospodarczą we własnym imieniu.

Art. 25. Kto w imieniu jednostki gospodarczej udziela organowi antymonopolowemu nieprawdziwych danych dotyczących działalności gospodarczej tej jednostki,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy, ograniczenia wolności do 3 miesięcy lub grzywny do 50 000 złotych.

Rozdział 5

Postępowanie w sprawach przeciwdziałania praktykom monopolistycznym.

Art. 26. 1. Postępowanie w sprawach przeciwdziałania praktykom monopolistycznym może być wszczęte z urzędu lub na wniosek.

2. Uprawnionymi do występowania z wnioskiem o wszczęcie postępowania są:

- 1) właściwe miejscowo wojewódzkie rady narodowe,
- 2) jednostki gospodarcze, których interes został lub może być naruszony przez praktykę monopolistyczną, oraz zrzeszenia i związki takich jednostek gospodarczych,
- 3) organy kontroli państwowej i społecznej oraz organy sprawujące nadzór nad działalnością jednostek gospodarczych,
- 4) organizacje społeczne, do których zadań statutowych

należy ochrona konsumentów, jeżeli został lub może być naruszony interes konsumentów.

3. Wniosek o wszczęcie postępowania wnosi się na piśmie wraz z uzasadnieniem.

Art. 27. 1. W postępowaniu w sprawach przeciwdziałania praktykom monopolistycznym stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej.

2. Decyzja organu antymonopolowego wydana na podstawie ustawy może być zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego z powodu jej niezgodności z prawem, z wyłączeniem spraw, o których mowa w art. 18.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 28. 1. Zrzeszenia przedsiębiorstw państwowych i związki spółdzielcze istniejące w dniu wejścia w życie ustawy dokonają przeglądu swoich umów założycielskich i statutów oraz, w razie stwierdzenia niezgodności z ustawą, dokonają w nich zmian, eliminując z ich treści postanowienia naruszające przepisy ustawy lub upoważniające do podejmowania uchwał niezgodnych z przepisami ustawy. Zrzeszenia przedsiębiorstw państwowych i związki spółdzielcze dokonają zgłoszenia do rejestru tych zmian w terminie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

2. Do czasu zarejestrowania zmiany umów założycielskich i statutów pozostają w mocy postanowienia dotychczasowych umów i statutów. Jednakże w razie sprzeczności między nimi a przepisami ustawy stosuje się jej przepisy.

Art. 29. W ustawie z dnia 29 grudnia 1982 r. o urzędzie Ministra Finansów oraz o urządach i izbach skarbowych (Dz. U. Nr 45, poz. 289 i z 1985 r. Nr 12, poz. 50) dodaje się art. 5a w brzmieniu:

„Art. 5a. Minister Finansów wykonuje zadania określone w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej.”

Art. 30. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1988 r., z wyjątkiem przepisów art. 28, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. Barcikowski
Sekretarz Rady Państwa: Z. Surowieca